

Sundhed for alle

Børns tidlige udvikling

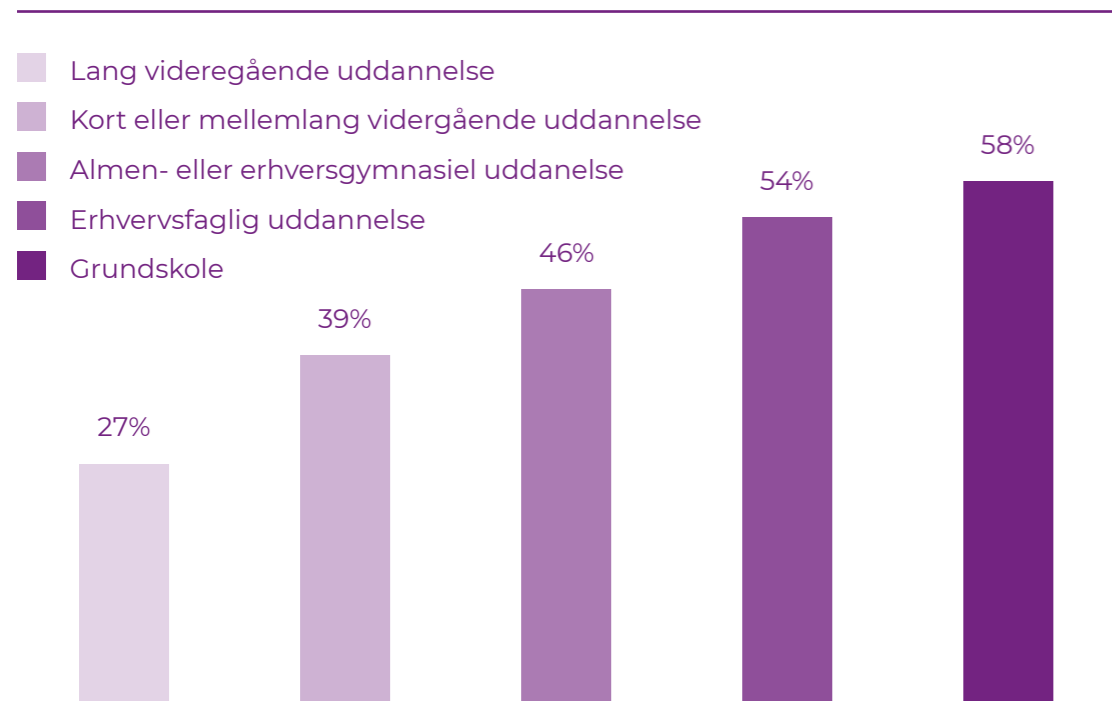
Allerede ved livets start findes store sociale forskelle, som har betydning for helbredet. Forældrenes sundhedsadfærd og sociale position spiller en vigtig rolle i udviklingen af sundhed og sygdom for det enkelte barn.

Det ved vi om børns tidlige udvikling

Et barns tidlige udvikling, sundhed og trivsel har betydning for, hvordan barnet klarer sig senere i livet. I barnets første leveår ser vi de første tegn på social ulighed i sundheden (Ulighed i sundhed, Sundhedsstyrelsen, 2011) – en ulighed der bliver tydeligere i takt med at barnet bliver ældre og begynder i skole (Social ulighed i børn og unges udvikling, sundhed og trivsel, Statens Institut for Folkesundhed, 2022).

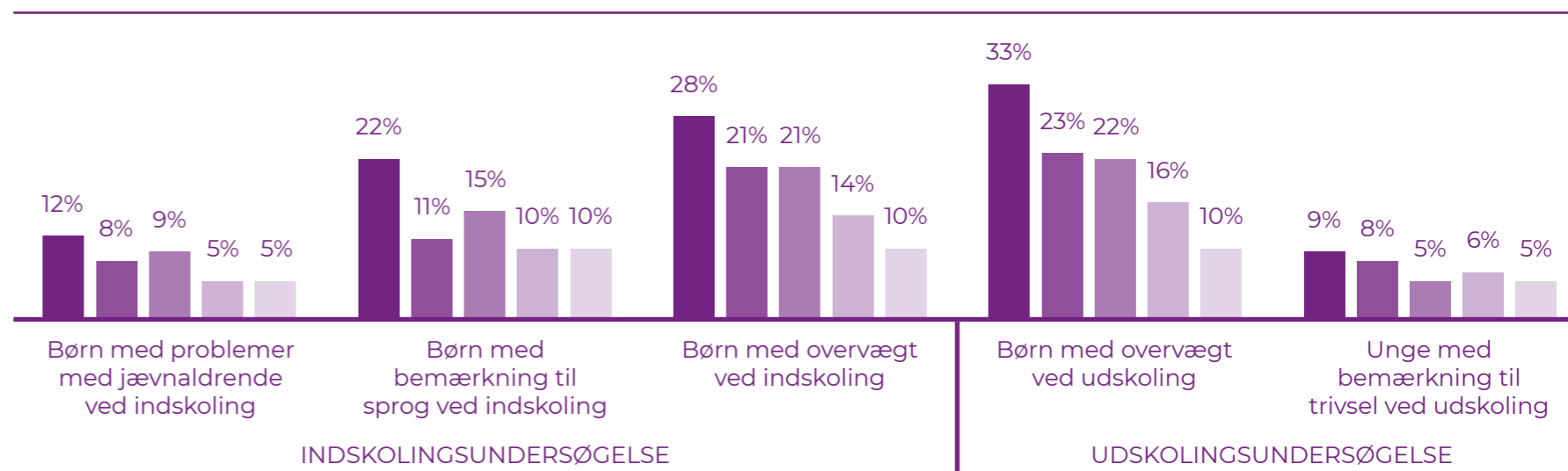
Blandt andet ser vi at børn, hvis forældre har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse, i højere grad end andre børn, ikke fuldammes i mindst 4 måneder, som Sundhedsstyrelsen anbefaler (Ibid.).

Figur 1. Børn der ikke fuldammes i mindst 4 måneder – fordelt på forældres uddannelsesniveau

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed: Social ulighed i børn og unges udvikling, sundhed og trivsel, 2022 (data baseret på sundhedsplejens observationer)

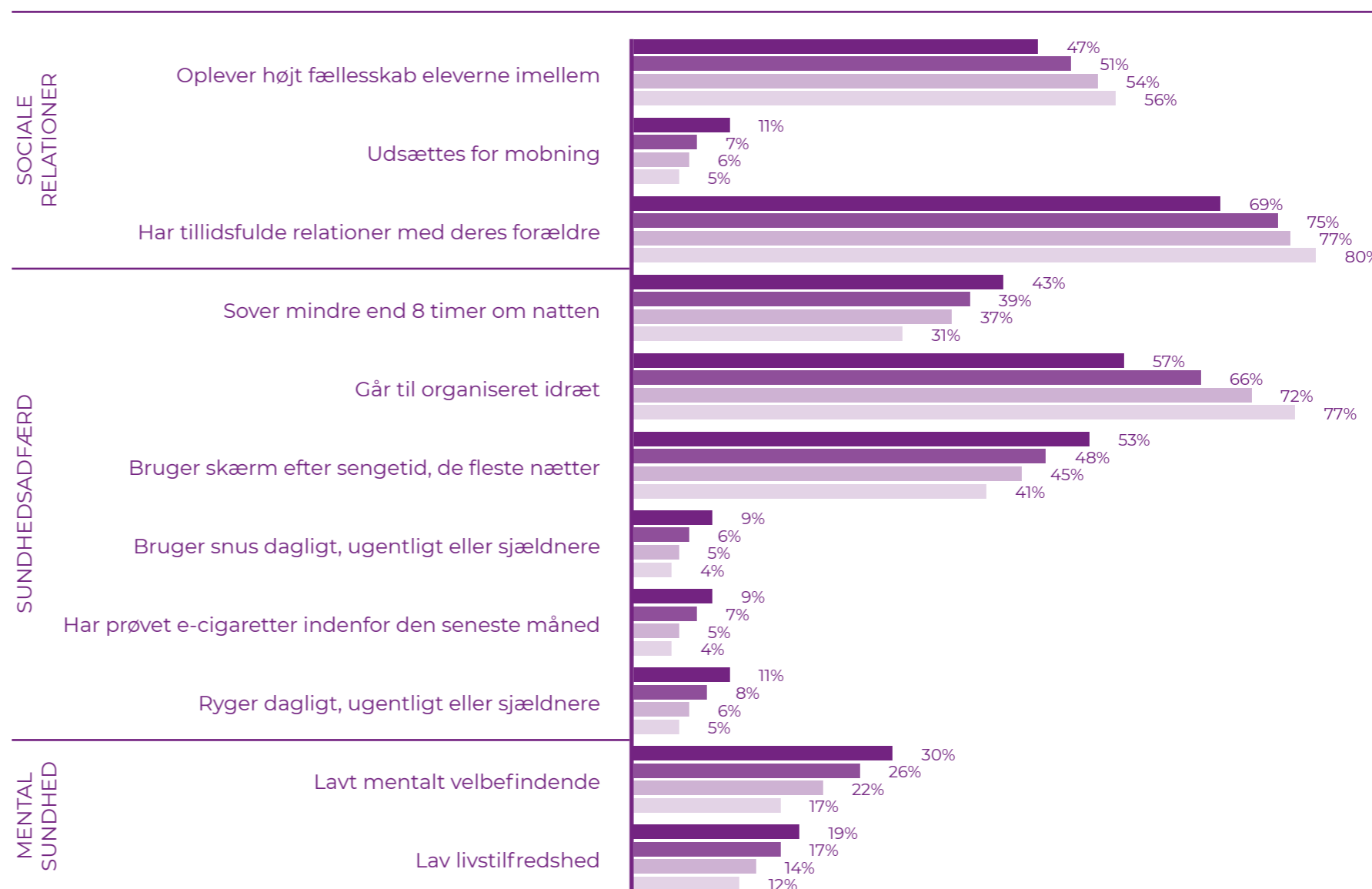
Figur 2. Social ulighed i ind- og udskoling – fordelt på forældres uddannelsesniveau

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed: Social ulighed i børn og unges udvikling, sundhed og trivsel, 2022 (data baseret på sundhedsplejens observationer)

I figur 2 ser vi at den sociale ulighed i sundhed fortsætter i skolen, hvor børn med forældre med grundskolen som højeste fuldførte uddannelse mistrives mere end deres jævnaldrende samt i højere grad dør med overvægt – en ulighed der bliver tydeligere fra ind- til udskoling og som også ses af figur 3.

Figur 3. Social ulighed i 5-9 klasse – fordelt på forældres uddannelsesniveau

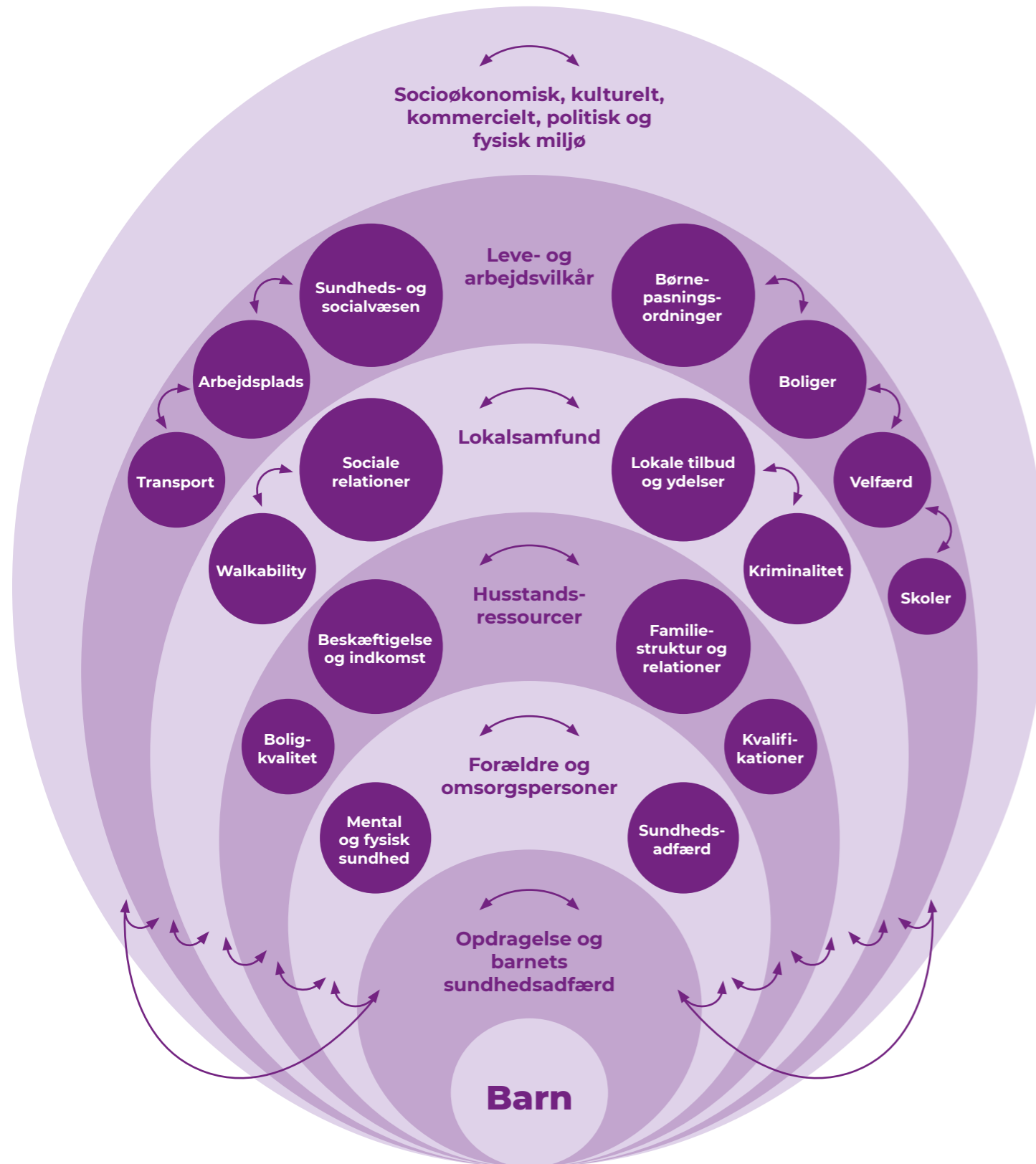

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed: Skolebørnsundersøgelsen, 2022

Faktorer der påvirker børns tidlige udvikling

Der findes en lang række sociale determinanter for børns sundhed. Bl.a. spiller forældrenes uddannelse, sundhedsadfærd og sociale position en væsentlig rolle i udviklingen af sundhed og sygdom for det enkelte barn. Et barns tidlige udvikling, sundhed og trivsel har betydning for, hvordan barnet klarer sig senere i livet (Ulighed i sundhed, Sundhedsstyrelsen, 2011).

Figur 4. Sociale determinanter for børns sundhed
(Pearce et al. (26) efter Bronfenbrenner og Dahlgren & Whitehead)

Kommunens handlerum og forpligtelser for børns tidlige udvikling

Sundhedsloven § 119, kommunalbestyrelsen har ansvaret for ved varetagelsen af kommunens opgaver i forhold til borgerne at skabe rammer for en sund levevis.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen etablerer forebyggende og sundhedsfremmende tilbud til borgerne.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen etablerer patientrettet forebyggelse og sundhedsfremmende indsatser i kommunen.

Stk. 4. Regionsrådet tilbyder patientrettet forebyggelse i sygehusvæsenet og i praksis-sektoren m.v. samt rådgivning m.v. i forhold til kommunernes indsats efter stk. 1-3. (<https://danskelove.dk/sundhedsloven/119>)

Kommunerne har ansvaret for sundhedsfremme og forebyggelse. Men det beskrives ikke konkret, hvordan denne opgave skal løftes, og hvilke tilbud, der skal prioriteres.

Kommuner kan implementere sundhedsfremmende initiativer og forebyggelsesprogrammer, der sigter mod at reducere risikofaktorer for sygdomme. Dette kan bl.a. omfatte oplysning om sund livsstil, kostvejledning og rygestopprogrammer. Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker er et redskab kommunerne kan benytte til at arbejde med sundhed på tværs af forvaltningsområder.

Kommunen har jf. bekendtgørelse om forebyggende sundhedsydelser for børn og unge bl.a. ansvar for følgende:

- Kommuner og regioner skal tilrettelægge forebyggende sundhedsydelser, som kan bidrage til at sikre børn og unge en sund opvækst og skabe gode forudsætninger for en sund voksentilværelse. Kommunerne skal dels yde en generel sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende indsats, dels en individorienteret indsats der retter sig mod alle børn og unge samt en særlig indsats, der specielt tager sigte på de svagest stillede børn og unge.